

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-180/24 - 1

Υπόθεση C-180/24

Αίτηση προδικαστικής απόφασης

Ημερομηνία καταθέσεως:

6 Μαρτίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Πολωνία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

29 Ιανουαρίου 2024

Ενάγουσα, καθώς και εκκαλούσα και εφεσίβλητη:

Santander Consumer Bank

Εναγόμενος, καθώς και εφεσίβλητος και εκκαλών:

EN

ΔΙΑΤΑΞΗ

[παραλειπόμενα]

Το Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy (περιφερειακό δικαστήριο Πόζναν, 15ο τμήμα εφέσεων επί αστικών υποθέσεων)

[παραλειπόμενα]

αφού εξέτασε [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [την υπόθεση που αφορά αγωγή]

της Santander Consumer Bank S.A. που εδρεύει στο Βρότσλαβ

κατά του EN

με αίτημα την καταβολή αποζημίωσης
κατόπιν έφεσης αμφοτέρων των διαδίκων

[παραλειπόμενα]

αποφάσισε:

1. [παραλειπόμενα]
2. Υποβάλλει, σύμφωνα με το άρθρο 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Έχει το άρθρο 3, στοιχείο ι', της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 133, σ.66), την έννοια ότι αντιτίθεται σε πρακτική συνιστάμενη στο να συμπεριλαμβάνονται στις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης ρήτρες οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης μεταξύ των μερών και οι οποίες προβλέπουν επιτόκιο υπολογιζόμενο επί του συνολικού ποσού της πίστωσης που χορηγείται στον καταναλωτή το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνον το πράγματι καταβληθέν στον καταναλωτή ποσό, αλλά και τα ποσά που προορίζονται για την κάλυψη του κόστους της χορηγούμενης πίστωσης (στα οποία συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, όπως υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, οι προμήθειες του δανειστή ή τα ασφάλιστρα ζωής και βοήθειας);

3. σύμφωνα με το άρθρο 177 § 3¹ του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, η διαδικασία αναστέλλεται.

Σκεπτικό

I. Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και η διαδικασία ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου

- 1 Η ενάγουσα, Santander Consumer Bank SA με έδρα το Βρότσλαβ, ζήτησε να καταδικαστεί ο εναγόμενος EN να της καταβάλει το ποσό των 33 016,23 PLN (πολωνικών ζλότι), πλέον συμβατικών τόκων υπολογιζόμενων με το μέγιστο επιτόκιο υπερημερίας επί του ποσού των 30 880,42 PLN από τις 11 Σεπτεμβρίου 2020 έως την ημερομηνία καταβολής, καθώς και νόμιμων τόκων υπερημερίας υπολογιζόμενων επί του ποσού των 2 100,88 PLN από την ημερομηνία άσκησης της αγωγής έως την ημερομηνία καταβολής. Επιπλέον, η ενάγουσα ζήτησε να καταδικαστεί ο εναγόμενος τα δικαστικά έξοδα.
- 2 Ο εναγόμενος ζήτησε την απόρριψη της αγωγής και την καταδίκη της ενάγουσας στα δικαστικά έξοδα.

3 Με την εκκαλούμενη απόφαση, το Sąd Rejonowy (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) έκανε δεκτή την αγωγή σχεδόν στο σύνολό της.

4 Η απόφαση αυτή βασίστηκε στις ακόλουθες πραγματικές διαπιστώσεις:

(i) Στις 6 Σεπτεμβρίου 2018, ο εναγόμενος συνήψε την ενάγουσα την υπ' αριθ. 158507783883 σύμβαση προσωπικού δανείου, για το ποσό των 38 786,35 PLN, το οποίο, σύμφωνα με τη σύμβαση, επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί για:

- καταναλωτικές ανάγκες του δανειολήπτη – 5 500 PLN,
- αποπληρωμή προγενέστερων οικονομικών υποχρεώσεων του δανειολήπτη προς τον δανειστή – 21 655,04 PLN,
- χρηματοδότηση της προμήθειας του δανειστή για τη χορήγηση της πίστωσης – 4 525,10 PLN,
- χρηματοδότηση των ασφαλιστρών ζωής - 6 516,11 PLN,
- χρηματοδότηση των ασφαλιστρών βοήθειας - 582 PLN,
- χρηματοδότηση του τέλους για τον τρόπο μεταφοράς κεφαλαίων για καταναλωτικούς σκοπούς - 8,10 PLN.

Το συνολικό καταβλητέο ποσό καθορίστηκε σε 49 570,34 PLN, αποτελούμενα από: το κεφάλαιο των 38 786,35 PLN πλέον τόκων καθ' όλη τη διάρκεια της πίστωσης, συνολικού ύψους 10 783,99.

(ii) Η σύμβαση προέβλεπε την αποπληρωμή του δανείου σε 60 μηνιαίες δόσεις από τον Οκτώβριο του 2018 και εφεξής. Το ποσό 59 μηνιαίων δόσεων ανερχόταν σε 831,16 PLN και της τελευταίας δόσης σε 831,30 PLN.

(iii) [παραλειπόμενα]

(iv) Ο εναγόμενος κατέβαλε μέρος μόνον των οφειλών του ύψους 15 465,54 PLN, εκ των οποίων 7 905,93 PLN αφορούσαν το κεφάλαιο, όπως προκύπτει από την κατάσταση πληρωμών που προσκόμισε η ενάγουσα [παραλειπόμενα].

(v) Δεδομένου ότι η ενάγουσα κατήγγειλε τη σύμβαση δανείου, άσκησε αγωγή στην υπό κρίση υπόθεση.

(vi) Με το δικόγραφο της αγωγής της, η ενάγουσα ζήτησε να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει ποσό 33 016,23 PLN, αποτελούμενο από:

- 30 880,42 PLN λόγω ανεξόφλητου (απαιτητού) κεφαλαίου, πλέον πρόσθετων τόκων,

- 2.100,88 PLN λόγω συμβατικών τόκων και ποινικών ρητρών,
- 34,93 PLN λόγω κατ' αποκοπήν χρέωσης για πακέτο τραπεζικών υπηρεσιών.

5 Η ενάγουσα και ο εναγόμενος άσκησαν έφεση.

6 Λαμβανομένων υπόψη των ισχυρισμών που προβάλλονται με τις εφέσεις αμφοτέρων των διαδίκων, τα πραγματικά περιστατικά που εκτέθηκαν ανωτέρω μπορούσαν να θεωρηθούν ως μη αμφισβητούμενα κατά το στάδιο της κατ' έφεση δίκης.

7 [παραλειπόμενα].

8 Με την έφεσή του ο εναγόμενος (εκκαλών) προσέβαλε στο σύνολό της την απόφαση του Sąd Rejonowy και ζήτησε την απόρριψη της αγωγής. Με τους λόγους της έφεσής του, ο εναγόμενος προέβαλε παράβαση:

[Απαρίθμηση των διατάξεων του εθνικού δικαίου των οποίων προβάλλεται η παράβαση]

(i) [παραλειπόμενα] του άρθρου 58 του Αστικού Κώδικα, καθόσον το δικαστήριο αβασίμως δέχτηκε ότι η σύμβαση πίστωσης ήταν σύμφωνη με τις νομικές διατάξεις όσον αφορά το εκεί καθοριζόμενο επιτόκιο· συναφώς, ειδικότερα, ο εναγόμενος (εκκαλών) ισχυρίστηκε ότι η σύμβαση, κατά παράβαση των διατάξεων περί καταναλωτικής πίστης, επέτρεπε τον υπολογισμό των συμβατικών τόκων επί των εξόδων της πίστωσης, ότι η σύμβαση περιείχε καταχρηστικές ρήτρες, ότι ο εναγόμενος είχε υποβάλει δήλωση ζητώντας να εφαρμοστεί η κύρωση της δωρεάν παροχής της πίστωσης, πράγμα που συνεπαγόταν την «ακύρωση» των σχετικών με τους τόκους συμβατικών ρητρών, ότι, κατά συνέπεια, το δάνειο ήταν εντελώς άτοκο και ότι, κατά συνέπεια, η ενάγουσα δεν απέδειξε το ποσό της απαιτήσής της και, τέλος, ότι η καταγγελία της σύμβασης πίστωσης από την ενάγουσα ήταν ανίσχυρη·

(ii) [παραλειπόμενα].

(iii) [παραλειπόμενα]

Για τον λόγο αυτόν ο εναγόμενος ζήτησε να μεταρρυθμιστεί η εκκαλούμενη απόφαση και να απορριφθεί η αγωγή στο σύνολό της.

9 Προς στήριξη της έφεσής του, ο εναγόμενος (εκκαλών) προέβαλε διάφορα επιχειρήματα υποστηρίζοντας ότι:

- οι καθοριζόμενοι στη σύμβαση τόκοι επί του κόστους της πίστωσης ήταν μη επιτρεπόμενοι,

- κατά συνέπεια, η αναγραφή στη σύμβαση του συνολικού ποσού των τόκων ήταν εσφαλμένη και παραπλανητική και οδήγησε σε εσφαλμένο προσδιορισμό του συνολικού ύψους της οφειλής του εναγομένου,
- Ο εναγόμενος υπέβαλε δήλωση ζητώντας να εφαρμοστεί η κύρωση της δωρεάν παροχής της πίστωσης βάσει του άρθρου 45 του νόμου περί καταναλωτικής πίστης, δήλωση η οποία έχει ως αποτέλεσμα την απάλειψη των συμβατικών ρητρών περί τόκων,
- η όχληση προς πληρωμή καθόριζε εσφαλμένα το ποσό των οφειλών και δεν πληρούσε τις απαιτήσεις του άρθρου 75c του τραπεζικού νόμου, οπότε δεν παρήγε αποτελέσματα στο πλαίσιο της σύμβασης,
- η σύμβαση δεν καταγγέλθηκε εγκύτως –κατά την ημερομηνία της καταγγελίας, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του εναγομένου δεν ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις της σύμβασης.

II. Οι διατάξεις του εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην υπό κρίση υπόθεση

10 Διατάξεις του εθνικού δικαίου.

Άρθρο 3 του *ustawa o kredycie konsumenckim* (νόμου περί καταναλωτικής πίστης)

1. Ως “σύμβαση καταναλωτικής πίστης” νοείται η σύμβαση πίστωσης για ποσό μικρότερο των 255 550 PLN ή το αντίστοιχο ποσό σε άλλο νόμισμα πλην του νομίσματος της Πολωνίας, το οποίο χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή ο δανειστής στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του.
2. Ως σύμβαση καταναλωτικής πίστης νοείται, μεταξύ άλλων:

(2) σύμβαση πίστωσης όπως ορίζεται στην τραπεζική νομοθεσία·

Άρθρο 5 του *ustawa o kredycie konsumenckim*

(6a) κόστος της πίστωσης εκτός των τόκων – το σύνολο των επιβαρύνσεων που βαρύνουν τον καταναλωτή αναφορικά με την πιστωτική σύμβαση, πλην των τόκων·

(10) χρεωστικό επιτόκιο - το επιτόκιο το οποίο εκφράζεται ως σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο και το οποίο εφαρμόζεται στο ποσό που αναλαμβάνεται βάσει της σύμβασης πίστωσης σε ετήσια βάση.

(12) «συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο», το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκφραζόμενο ως ετήσιο ποσοστό του συνολικού ποσού της πίστωσης,

Άρθρο 30, παράγραφος 1, του νόμου περί καταναλωτικής πίστης:

(6) η σύμβαση καταναλωτικής πίστωσης προβλέπει, μεταξύ άλλων, το χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή του εν λόγω επιτοκίου, καθώς και τις περιόδους, τους όρους και τις διαδικασίες τροποποιήσεως του επιτοκίου, περιλαμβανομένου του δείκτη ή του επιτοκίου αναφοράς, εφόσον εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο· αν η σύμβαση καταναλωτικής πίστωσης προβλέπει την εφαρμογή πλειόνων χρεωστικών επιτοκίων, τα εν λόγω στοιχεία παρέχονται για όλα τα εφαρμοζόμενα κατά τη διάρκεια της συμβάσεως επιτόκια.

(7) το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο και το συνολικό κόστος της πιστώσεως για τον καταναλωτή, υπολογιζόμενο κατά τον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως πιστώσεως, μαζί με όλα τα τεκμήρια που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του εν λόγω συνολικού κόστους:

Άρθρο 45, παράγραφος 1, του νόμου περί καταναλωτικής πίστης: «Σε περίπτωση παράβασης, εκ μέρους του πιστωτικού φορέα, του άρθρου 29, παράγραφος 1, του άρθρου 30, παράγραφος 1, σημεία 1 έως 8, 10, 11, 14 έως 17, των άρθρων 31 έως 33, του άρθρου 33a και των άρθρων 36a έως 36c, ο καταναλωτής, αφού κοινοποιήσει στον πιστωτικό φορέα έγγραφη δήλωση, εξοφλεί την πίστωση χωρίς τόκους και άλλες επιβαρύνσεις οφειλόμενες στον πιστωτικό φορέα, σύμφωνα με το χρονικό πλαίσιο και τον τρόπο που ορίζονται στη σύμβαση».

Άρθρο 47 του *ustawa o kredycie konsumenckim*. Οι συμβατικές ρήτρες δεν μπορούν να αποκλείουν ή να περιορίζουν τα δικαιώματα του καταναλωτή που προβλέπονται από τον νόμο. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου.

Άρθρο 6 [του Αστικού Κώδικα]: Το βάρος αποδείξεως γεγονότος φέρει το πρόσωπο που αντλεί έννομες συνέπειες από το γεγονός αυτό.

Άρθρο 58 του Αστικού Κώδικα:

§ 1. Δικαιοπραξία η οποία είναι αντίθετη προς τον νόμο ή αποβλέπει στην καταστρατήγηση του νόμου είναι άκυρη, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από άλλη σχετική διάταξη, ιδίως αν προβλέπεται ότι οι άκυροι όροι της δικαιοπραξίας αντικαθίστανται από τις σχετικές διατάξεις του νόμου.

§ 2. Δικαιοπραξία αντίθετη προς τους κανόνες της κοινωνικής συμβίωσης είναι άκυρη.

§ 3. Αν ένα μόνο μέρος της δικαιοπραξίας είναι άκυρο, τα υπόλοιπα μέρη της δικαιοπραξίας παραμένουν σε ισχύ, εκτός αν από τις περιστάσεις προκύπτει ότι η δικαιοπραξία δεν θα είχε επιχειρηθεί ελλείψει των άκυρων όρων.

Άρθρο 385¹ του Αστικού Κώδικα:

§ 1 Οι ρήτρες συμβάσεως συναπτόμενης με καταναλωτή, οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή εάν διαμορφώνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατά τρόπο που αντιβαίνει στα χρηστά ήθη και πλήττει σοβαρά τα συμφέροντά του (μη επιτρεπτές συμβατικές ρήτρες). Αυτό δεν ισχύει για ρήτρες που καθορίζουν τις κύριες παροχές των συμβαλλομένων μερών, ιδίως την τιμή ή την αμοιβή, εφόσον είναι διατυπωμένες με σαφήνεια.

§ 2. Στην περίπτωση που μια συμβατική ρήτρα δεν είναι δεσμευτική για τον καταναλωτή σύμφωνα με την παράγραφο 1, η σύμβαση παραμένει κατά τα λοιπά δεσμευτική για τα συμβαλλόμενα μέρη.

§ 3. Ως συμβατικές ρήτρες που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης νοούνται εκείνες επί του περιεχομένου των οποίων ο καταναλωτής δεν μπόρεσε να ασκήσει πραγματική επιρροή. Αυτό ισχύει ιδίως για συμβατικές ρήτρες οι οποίες προέρχονται από γενικούς όρους συναλλαγών που προτάθηκαν στον καταναλωτή από τον αντισυμβαλλόμενο του.

§ 4. Το βάρος αποδείξεως του ισχυρισμού ότι μια ρήτρα αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης φέρει το συμβαλλόμενο μέρος το οποίο την επικαλείται.

Άρθρο 385² του Αστικού Κώδικα:

Ο σύμφωνος με τα χρηστά ήθη χαρακτήρας των ρητρών συμβάσεως εκτιμάται με βάση την κατάσταση κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, λαμβανομένων υπόψη του περιεχομένου της, των περιστάσεων που περιβάλλουν τη σύναψή της, καθώς και των λοιπών συμβάσεων που συνδέονται με τη σύμβαση στην οποία περιλαμβάνονται οι ρήτρες που αποτελούν αντικείμενο της εκτίμησης.

Άρθρο 245 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας

Ιδιωτικό έγγραφο, το οποίο συντάσσεται είτε εγγράφως είτε υπό ηλεκτρονική μορφή, αποδεικνύει ότι το πρόσωπο που το υπέγραψε προέβη στη δήλωση που περιέχεται στο έγγραφο.

Άρθρο 253 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας

Αν ένας διάδικος αμφισβητεί τη γνησιότητα ιδιωτικού εγγράφου ή ισχυρίζεται ότι η περιεχόμενη σε αυτό δήλωση του προσώπου που το υπέγραψε δεν προέρχεται από το εν λόγω πρόσωπο, οφείλει να το αποδείξει. Εντούτοις, όταν η διαφορά αφορά ιδιωτικό έγγραφο προερχόμενο από πρόσωπο διαφορετικό από τον διάδικο που αμφισβητεί τη γνησιότητά του, η γνησιότητα αυτή πρέπει να αποδεικνύεται από τον διάδικο που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει το επίμαχο έγγραφο.

Άρθρο 316 § 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας:

Μετά το πέρας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, το δικαστήριο εκδίδει την απόφασή του, με βάση την κατάσταση ως έχει κατά το πέρας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως· ειδικότερα, το γεγονός ότι μια οφειλή κατέστη απαιτητή κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας δεν αποκλείει απόφαση με την οποία να διατάσσεται η πληρωμή της.

11 Διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρο 3, στοιχείο ι', της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 133, σ.66, στο εξής: οδηγία 2008/48/EK): «χρεωστικό επιτόκιο»: το επιτόκιο, εκφραζόμενο ως σταθερό ή μεταβλητό ποσοστό, το οποίο εφαρμόζεται σε ετήσια βάση στο ποσό της πίστωσης που αναλαμβάνεται·

Άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48/EK. Η σύμβαση πίστωσης πρέπει να προσδιορίζει, με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο:

στ) το χρεωστικό επιτόκιο, τους όρους που διέπουν την εφαρμογή αυτού του επιτοκίου και, εφόσον είναι διαθέσιμα, κάθε δείκτη ή επιτόκιο αναφοράς που εφαρμόζεται στο αρχικό χρεωστικό επιτόκιο καθώς επίσης και τις περιόδους, τους όρους και τις διαδικασίες τροποποίησης του χρεωστικού επιτοκίου. Εάν ισχύουν διαφορετικά χρεωστικά επιτόκια υπό διαφορετικές συνθήκες, τις προαναφερθείσες πληροφορίες σχετικά με όλα τα ισχύοντα επιτόκια·

Άρθρο 3 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993 σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29, στο εξής: οδηγία 93/13/ΕΟΚ):

1. Ρήτρα σύμβασης που δεν απετέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, θεωρείται καταχρηστική όταν παρά την απαίτηση καλής πίστης, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή σημαντική ανισορροπία ανάμεσα στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μερών, τα απορρέοντα από τη σύμβαση. 2. Θεωρείται πάντοτε ότι η ρήτρα δεν αποτέλεσε αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όταν έχει συνταχθεί εκ των προτέρων και όταν ο καταναλωτής, εκ των πραγμάτων, δε μπόρεσε να επηρεάσει το περιεχόμενό της, ιδίως στα πλαίσια μιας σύμβασης προσχώρησης.

Το γεγονός ότι για ορισμένα στοιχεία κάποιας ρήτρας ή για μια μεμονωμένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, δεν αποκλείει την εφαρμογή του παρόντος άρθρου στο υπόλοιπο μιας σύμβασης, εάν η συνολική αξιολόγηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, παρ' όλα αυτά, πρόκειται για σύμβαση προσχώρησης.

Εάν ο επαγγελματίας ισχυρίζεται ότι για μια τυποποιημένη ρήτρα υπήρξε ατομική διαπραγμάτευση, φέρει το βάρος της απόδειξης.

Άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/EΚ: Με την επιφύλαξη του άρθρου 7, ο καταχρηστικός χαρακτήρας μιας συμβατικής ρήτρας κρίνεται, αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση και όλες οι κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης περιστάσεις που περιέβαλαν την εν λόγω σύναψη, καθώς και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.

Άρθρο 5 της οδηγίας 93/13/EΚ: Στην περίπτωση συμβάσεων των οποίων όλες ή μερικές ρήτρες που προτείνονται στον καταναλωτή έχουν συνταχθεί εγγράφως, οι ρήτρες αυτές πρέπει να συντάσσονται πάντοτε με σαφή και κατανοητό τρόπο. Σε περίπτωση αμφιβολίας για την έννοια μιας ρήτρας, επικρατεί η ευνοϊκότερη για τον καταναλωτή ερμηνεία. Αυτός ο ερμηνευτικός κανόνας δεν εφαρμόζεται στα πλαίσια των διαδικασιών που προβλέπονται στο άρθρο 7 παράγραφος 2.

III. Νομικές αμφιβολίες του εθνικού δικαστηρίου και η σημασία τους για την επίλυση του νομικού ζητήματος

A. Λυσιτέλεια της δικαστικής κρίσης του Δικαστηρίου για την υπόθεση της κύριας δίκης.

- 12 Με διάταξη της 28ης Οκτωβρίου 2022, το Sąd Rejonowy dla Krakowa - Podgórze w Krakowie (πρωτοβάθμιο δικαστήριο Podgórze Κρακοβίας) υπέβαλε στο Δικαστήριο δύο προδικαστικά ερωτήματα (υπόθεση C-678/22), εκ των οποίων το πρώτο αφορούσε το ζήτημα που τίθεται στην παρούσα υπόθεση. Εντούτοις, με διάταξη της 5ης Δεκεμβρίου 2023, η ως άνω υπόθεση διαγράφηκε από το πρωτόκολλο του Δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 100 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, δεδομένου ότι, με διάταξη της 20ής Νοεμβρίου 2023, το Sąd Rejonowy dla Krakowa Podgórze w Krakowie ενημέρωσε για την κατάργηση της κύριας δίκης.
- 13 Η ουσία του ζητήματος που υποβλήθηκε στην κρίση του Δικαστηρίου αφορά την έκταση του ποσού του χορηγούμενου από τον πιστωτή ποσού το οποίο μπορεί να επιβαρυνθεί με συμβατικούς τόκους. Υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, η πίστωση που χορηγήθηκε στον εναγόμενο περιλάμβανε δύο ουσιαστικά στοιχεία: την πίστωση υπό στενή έννοια (27.155,04 PLN) και το κόστος για τη χορήγηση της πίστωσης (προμήθεια, ασφάλιστρα κ.λπ., 11.631,31 PLN). Το συνολικό ποσό ανερχόταν σε 38.786,35 PLN και επ' αυτού του συνολικού ποσού επιβλήθηκε τόκος ο οποίος, μετά την κεφαλαιοποίηση για όλη τη διάρκεια της σύμβασης, ανερχόταν σε 10.783,99 PLN.
- 14 Αν γίνει δεκτό, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η ενάγουσα επικαλούμενη τη σύμβαση μεταξύ των διαδίκων, ότι οι τόκοι μπορούσαν να υπολογιστούν μόνον επί του κεφαλαίου υπό στενή έννοια, τούτο θα έχει σημαντική επίπτωση στην εκτίμηση του αιτήματος που προβάλλει η ενάγουσα στο πλαίσιο της δίκης: Η ενάγουσα ζητεί την επιδίκαση απαίτησης η οποία περιλαμβάνει επίσης τόκους επί ποσών που καλύπτουν τα έξοδα της χορηγηθείσας πίστωσης, ενώ η σύμβαση

ορίζει ότι οι τόκοι θα μπορούσαν να υπολογιστούν μόνον επί του ποσού των 27 155,04 PLN.

B. Ερμηνευτικές αμφιβολίες σχετικά με τις διατάξεις που αποτελούν τη βάση της δικαστικής κρίσης.

- 15 Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, εγείρονται αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 3, στοιχείο ι', της οδηγίας 2008/48/EK, από το οποίο προκύπτει ότι ως χρεωστικό επιτόκιο νοείται το σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο που εφαρμόζεται σε ετήσια βάση στο ποσό της πίστωσης που αναλαμβάνεται. Πανομοιότυπος κανόνας εισήχθη στην πολωνική έννομη τάξη με τις διατάξεις του νόμου περί καταναλωτικής πίστης: με το άρθρο 5 του εν λόγω νόμου, ο νομοθέτης θέσπισε τον κανόνα ότι ως χρεωστικό επιτόκιο νοείται το επιτόκιο το οποίο εκφράζεται ως σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο και το οποίο εφαρμόζεται στο ποσό που αναλαμβάνεται βάσει της σύμβασης πίστωσης σε ετήσια βάση.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες, λαμβανομένων επίσης υπόψη των αποκλίσεων που εμφανίζονται στην πολωνική νομολογία, ως προς το κατά πόσον, υπό το πρίσμα των σκοπών της οδηγίας 2008/48, είναι αθέμιτη μια πρακτική η οποία συνίσταται στο να περιλαμβάνονται, σε συμβάσεις καταναλωτικής πίστωσης, ρήτρες οι οποίες προβλέπουν την υποχρέωση του καταναλωτή να καταβάλλει τόκους κεφαλαίου υπολογιζόμενους όχι μόνον επί του ποσού της πιστώσεως που πράγματι χορηγήθηκε στον καταναλωτή, αλλά και επί των εξόδων της πιστώσεως εκτός των τόκων τα οποία πιστώνονται από τον επαγγελματία (τον πιστωτικό φορέα).
- 17 Στην πολωνική νομολογία υπάρχει εδώ και αρκετά χρόνια διχογνωμία σχετικά με τη δυνατότητα επιβολής τόκων επί του μέρους του κεφαλαίου που προορίζεται για την κάλυψη του κόστους της πίστωσης. Πολλές αποφάσεις συνηγορούν υπέρ του παραδεκτού μιας τέτοιας πράξης [π.χ. απόφαση του Sąd Okręgowy w Poznaniu (περιφερειακού δικαστηρίου Πόζναν) της 27.5.2022, XIV C 210/22, LEX αριθ. 3440970· απόφαση του Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy (περιφερειακού δικαστηρίου Βαρσοβίας) της 27.6.2022, I C 284/22, LEX αριθ. 3501043· απόφαση του Sąd Okręgowy w Gliwicach (περιφερειακού δικαστηρίου Gliwice) της 25.10.2022, I C 257/22, LEX αριθ. 3550333· απόφαση του Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie (περιφερειακού δικαστηρίου Βαρσοβίας-Mokotów) της 27.12.2022, II C 3085/22, LEX αριθ. 3505069· απόφαση του Sąd Rejonowy w Ciechanowie (επαρχιακού δικαστηρίου Ciechanów) της 25.1.2023, I C 185/22, LEX αριθ. 3504213· απόφαση του Sąd Okręgowy w Warszawie (περιφερειακού δικαστηρίου Βαρσοβίας) της 31.3.2023, V Ca 3217/22, LEX αριθ. 3553822, αλλά πολλές αποφάσεις έθεσαν υπό αμφισβήτηση αυτόν τον τρόπο υπολογισμού τους [π.χ. απόφαση του Sąd Rejonowy w Bartoszycach (περιφερειακού δικαστηρίου Bartoszyce) της 4.11.2021, I C 983/20, LEX αριθ. 3280686· απόφαση του Sąd Okręgowy w Toruniu (περιφερειακού δικαστηρίου Τορνί) της 25.5.2022, VIII Ca 169/22, LEX αριθ. 3369969· απόφαση του Sąd Rejonowy w Ślupcy (περιφερειακού δικαστηρίου Ślupca) της 27.6.2022, I C 146/22, LEX αριθ. 3561755· απόφαση

του Sąd Rejonowy w Gdyni (περιφερειακού δικαστηρίου Gdynia) της 6.7.2022, II C 64/2022, LEX αριθ. 3580501· απόφαση του Sąd Okręgowy w Sieradzu (περιφερειακού δικαστηρίου Sieradz), 11.1.2023, I Ca 478/22, LEX αριθ. 3550701· απόφαση του Sąd Okręgowy w Kielcach (περιφερειακού δικαστηρίου Kielce) της 1.2.2023, II Ca 1858/22, LEX αριθ. 3511122· απόφαση του Sąd Okręgowy w Sieradzu (περιφερειακού δικαστηρίου Sieradz) της 3.2.2023, I Ca 601/22, LEX αριθ. 3550176]. Σε μία από τις αποφάσεις του, το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο) αρνούμενο να δεχθεί να εξετάσει αίτηση αναιρέσεως, δέχθηκε εμμέσως τη δυνατότητα επιβολής τόκων στο μέρος του κεφαλαίου που προορίζεται για την κάλυψη της προμήθειας της πίστωσης (βλ. διάταξη του Sąd Najwyższy της 15.6.2023, I CSK 4175/22, LEX αριθ. 3569756· μνημονευόμενη νομολογία σε: T. Czech Kredyt konsumencki. Komentarz, έκδ. III, Βαρσοβία 2023).

- 18 Παραπέμποντας στο γράμμα του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο στ', σε συνδυασμό με το άρθρο 3, στοιχείο ι', της οδηγίας 2008/48/EK, καθώς και με τη γενική αρχή του αστικού δικαίου περί ελευθερίας των συμβάσεων, οι ως άνω διατάξεις δεν αντιτίθενται ρητώς στη διαμόρφωση της εν λόγω συμβατικής σχέσεως κατά τρόπον ώστε να επιβάλλονται τόκοι κεφαλαίου και επί του κόστους της πιστώσεως εκτός των τόκων, το οποίο θα καταβληθεί από τον δανειολήπτη κατά τον χρόνο αποπληρωμής της πιστώσεως και το οποίο πιστώνεται από τον πιστωτικό φορέα κατά το στάδιο της χορηγήσεως της πιστώσεως. Εάν ο δανειολήπτης (καταναλωτής) αποδεχθεί την ως άνω πρόταση, έστω και σιωπηρώς, συνάπτοντας σύμβαση η οποία έχει συνταχθεί εκ των προτέρων από τον πιστωτή (επαγγελματία) και εφόσον τούτο δεν απαγορεύεται ρητώς από το γράμμα των διατάξεων τόσο της οδηγίας 2008/48/EK όσο και του πολωνικού νόμου περί καταναλωτικής πίστωσης, τότε θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι η εν λόγω ρήτρα δεν απαγορεύεται από τον νόμο.
- 19 Στην πολωνική θεωρία έχει εκφραστεί επί του ζητήματος αυτού η άποψη ότι οι διατάξεις του νόμου περί καταναλωτικής πίστης δεν δικαιολογούν την υιοθέτηση διαφορετικών αρχών για την είσπραξη των πιστωτικών τόκων αναλόγως, ειδικότερα, του σκοπού για τον οποίο προορίζεται η πίστωση (J. Gil, M. Szlaszyński, Problematyka odsetek od kredytowanych kosztów bankowego kredytu konsumenckiego. Monitor Prawa Bankowego, 2022 r., αριθ. 6, σ. 59-74, LEX).
- 20 Εντούτοις, η τελολογική ερμηνεία της διάταξης μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα. Πράγματι, λόγοι επιεικειάς φαίνεται να συνηγορούν υπέρ της εκτιμήσεως ότι οι τόκοι κεφαλαίου σκοπούν στην αποζημίωση του πιστωτή μόνον όσον αφορά το γεγονός της διάθεσης στον δανειολήπτη του κεφαλαίου της πίστωσης, και όχι και όσον αφορά το κόστος της πίστωσης εκτός των τόκων, ιδίως δε την προμήθεια, η οποία, ως εκ της φύσεώς της, συνιστά πρόσθετη αμοιβή του πιστωτή για τη χορήγηση της πίστωσης. Η ερμηνεία αυτή φαίνεται να ενισχύεται και από τη διαπίστωση του Δικαστηρίου στις σκέψεις 81 έως 91 της απόφασης στην υπόθεση C-377/14 (ECLI:EU:C:2016:283).

- 21 Επομένως, με την εφαρμογή αυτής της ερμηνευτικής μεθόδου, θα έπρεπε να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι τόκοι κεφαλαίου σκοπούν στην αποζημίωση του πιστωτή μόνον όσον αφορά το γεγονός της διάθεσης στον δανειολήπτη του κεφαλαίου της πίστωσης, και όχι και όσον αφορά το κόστος της πίστωσης εκτός των τόκων, ιδίως δε την προμήθεια, η οποία, ως εκ της φύσεώς της, συνιστά πρόσθετη αμοιβή του πιστωτή για τη χορήγηση της πίστωσης ή για ασφάλιστρα που καταβάλλονται σε τρίτον.
- 22 Για τους λόγους αυτούς, το Şah Okçegowy (περιφερειακό δικαστήριο) υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο.

[παραλειπόμενα]

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ